

„СОЮЗ“
НАРОДНА ЧАСОПИСЬ
виходить щотижня в четвер.

РЕДАКЦІЯ:
166 East 4th Street,
New York.

„ПЕРЕДПЛАТА“:
На цілий рік . . . \$1.50
На пів року75
Продовжувати число . . . 3ц.

СОЮЗ

„СОЮЗ“
ОФІС:
166 East 4th Street,
New York.

SUBSCRIPTION:
One year \$1.50
Six months75
Single copy3c

Часопись для руского народа в Америці.

Entered as second-class matter August 14, 1908 at the Post Office at New York, N. Y., under the Act of Congress of March 3, 1879.

№. 7. Нью-Йорк. Н. Й., Четвер 18 лютого 1909.

New York, N. Y., Thursday, February 18, 1909.

Vol II.

АВРААМ ЛІНКОЛЬН.

В п'ятницю, дня 12 с. м. обходили Сполучені Держави столітній ювілей А. Лінкольна, котрого ім'я є тісно зв'язане з історією сього краю.

Кожний американець, що займає особу і життя сего чоловіка не годен повздержатись від надмірного одушевлення. І дійсно був він особливим витвором тодішніх американських відносин. Вправді не є се рідкістю в американській історії, що великі мужі та полководці, родились і виховувались в простій хатині; але між тими славними людьми не можна знайти жадного, котрого походження та молоді літа були б так наскрізь нужденні, як Авраама Лінкольна.

Він прийшов на світ 12 лютого 1809 р. в Кентукку, в найбіднішій хатині. Батьківська фарма складалась з кількох неурожайних акрів землі в пустій околиці. Батько його, чоловік суворий, наскрізь непрактичний, та недбалий про будучність як для себе так і для дітей, цілу свою увагу звертав на кавалок землі, де б він міг як небудь пережити, не докладаючи много труда. Мати знова була молодою, хорошою та повною життя жінчиною. Тяжка праця та щоденні клопоти й журба підкосили її здоров'я і красу та прищипили передчасну старість і смерть. Сила характеру, відвага, любов до правди та чутливість серця — були головні черти її душі, що пізніше у її сина дійшли до повного розриву, на котрого вона мала рішучий вплив. Лінкольн виражався про неї все з сердечною вдячністю і в літніх, повних слави літах часто заявляв: „чим я є, се завдячую моїй матері“.

Лінкольн мав заaledво дев'ять літ, коли вона померла.

Цілий дім, як сказано, був повний журби та клопотів, брудний, та без жадного товчка до чогось знеслого, ідейного. Се змінилось на краще, коли родина перенеслась в праліси Індіани, мати померла а на її місце прийшла мачоха. Однак се не була така мачоха, яких ми аж надто часто здібаємо в житті, та читаємо про них в книжках або чуємо в устних оповіданнях. Се був вір розумної та второпної жінки. В вихованні дітей вона не робила різниці, а з молодим Авраамом стала продовжати діло рідної матері, прихилившись до його душевних змагань. Дбала, щоби він дістав таке виховане, яке лише при тодішніх відносинах на далекім, некультурнім заході було взагалі можливе. Доказом сего є, що Лінкольн в пізніших літах був в сердечнім родиннім замирищенню з мачохою та її

дітьми і часто загощав під родинну стріху.

Тоді власне дев'ятилітній хлопчина, босий, окритий лахманами став „почувати себе чоловіком“. Тяжка праця була уділом його твердої судби. Хлопчина мусів працювати з батьком на удержане проп'ямі, в пралісах, але денний робітник у інших фермерів, орав, поганяв та бавив діти. В далеко віддаленій ішколі, до котрої рідко коли міг зайти, навчився читати, писати та дещо рахувати. Між тодішніми фермерами та іншими мешканцями не було освітаних та інтелегентних людей, але декотрі мали у себе по кілька книжок, які він поживав та пильно читав. Рідня та близькі не раз зі здивованнем приглядалися, як той особливий хлопець по денній роботі засунувши ся в кут хати або у тіні дерева, не порушно годинами пересиджував затоплений в книжці. Кожну газету, яка йому лише під руки попала він просто поликав. В той спосіб придбав собі дещо знання. Своїми оповіданнями не раз задивував він сестри. Зі зростом літ хлопець здобував собі щораз більше відомостей та узнаня і симпатії свого оточення. Очевидно рами сего найкоротшого начерку за малі, щоби дати докладний опис пізніших років А. Лінкольна, — ми лише обмежимося на поважніших історичних хвилях. 1830 р. родина Лінкольна переносить ся до Іллінойс. В 19 році він забрав ся з домі тому лише, щоби пізнати більше світа і людей та дещо навчитись і за той час переживав всілякі пригоди. В тім часі вибухли неспокої у Індіан. Лінкольн що вже не раз вже перед тим був знаний як сильний та відважний молодець, з'організував компанію охотників і взяв участь в поході яко капітан проти індіанського ватажка. Опісля заложив собі гросерню а вільний час переводив на читання і дальнім освітанню. Підприємство його задля браку хисту скоро упало і він пішов за помічника до адвоката. Своєю веліною волею та пильністю дійшов в коротбі до того, що сам став знаменитим адвокатом. Відтак вступає на арену політичну і вже в р. 1834 був обраний до сенату в Іллінойс. Наслідком сего вибору здобув собі загальне довіре і поважане в іллінойскам стейті. В р. 1847 займає він вороже становище супроти невірництва негрів. В маю 1860 р. республіканська національна конвенція ставить його кандидатом на президента Спол. Держав і по тяжкій та завзятій виборчій борбі з'остає вибраним. Майже рівночасно з его вибором вибухає домова війна між полудневими

і північними стейтами. Причиною незгоди було знесене невірництва. Війна та протягнула ся через чотири роки его урядованя. Тут мав Лінкольн найбільше нагоди показати свою енергію і силу ума, та потрапив відвернути небезпеку трудної ситуації, що загрожувала цілій державі. 1864 р. вибирають его на ново президентом але рік опісля гине зі скритими руками.

А. Лінкольн, се одна з тих історичних осіб вже з природи сотворених до великих діл. Все, бо почавши від пізнання букв а скінчивши на найвишнім достоїнстві здобув не інтригами а працею і чистотою та правостою характеру. І вінець слави, котрий вложили на чоло Лінкольна є більше як заслужений.

М. Ткач.

Господарка Русинів в Америці.

Здається єдиний нарід в Америці не є так байдужим на свою будучність, як ми, Русини. Не кажу вже на народну або церковну будучність, але навіть на звичайну потребу насущного хліба. Ми як приїждимо до котрогось міста в Америці то і зараз стараємо ся о яку таку працю, винаймаємо собі мешкане як найтанше, звичайно між „рускимп людьми“ з покоління Ізраїля, бо ми не так скоро учимо ся по англійски як Ізраїль, а коли маємо яку справу хоч би і не великої ваги, то ми без жидка не обійдемо ся. Жидок і Русин, се ніби старший і молодший браток. Мешкаємо переважно в жидівських, воночких, темних мурах; торгуємо лише з жидками, бо вони знають розмовитись по нашому. Ми робимо одну роботу аж доки не стратимо її, а коли стратимо, в клопоти шукаємо другої, хоч би і найтаншійої аби робота, бо нема з чого жити.

Духовим кормом для нас є однією церква чи православна, чи католицька; духовою боротьбою є у нас постійна сварка, котра з тих двох церков правдивіша, — чи піти з бороодою, чи без неї правдивіший сьв. Апостолам, чи спасеніє душ у Римі чи в Петербурзі? Преріжні доводи і негідні протісправи чуємо що неділі по цеквах і вертаємо до дому вдоволені, що наш батюшка „з'їхав“ ксьондза, або сей „з'їхав“ батюшку. В товаристві, на забавах, мітингах і т. п. ми зараз таки починаємо сварити ся знова за біскупів, ключі від неба, мощі, ставимо „доводи“ та перечимо, що Володимир Великий був католиком що сьв. Кирил та Методий видумали азбуку, та чи єї треба що до йоти утримати, чи може нам гіршим можна замісць „О“ писати „Т“ або „Ф“ і т. д. Словом, у нас „є над чим“

диспутувати завертаючи котрий би і сотню разів одно і те саме. А вже, як допечемо нашому братови з иншої партії, тож то в нас радість!

А кільки то ми плецем ся по пиках, як зайде часом твердша дискусія?!

Господи милий! І так жиемо день поза день, рік поза рік, один поза другого думаючи, як би то хоч раз в житті дождати ся ран'ї лямпоза тут чи там, аби гонору хоч на один день, хотий на годинку! — Часом переспати не маємо місця а за „гонором“ гвалт гинемо і воюємо до загибну. Найменше наше неповідене у католиків хилить нас до православ'я, а коли стане ся нам таке в православ'ї, ми сейчас до католиків, аби гонор тай рента. У нас нема релігійного принципу задля простої причини, що ми не шукаємо Бога в Сьвятім Письмі, але прямо в виводах одної або другої церкви, яка жие більше звнішною формою і власними авторитетами чим засадами Учителя з Назарету. — Ми доси не рішили ся подумати, що попи то суть смертельні люди, а біскупы то суть князі, їх наставники і ні від одних, ні від других нам спасенія нема. „Не надійте ся на князів земських, бо в них нема спасенія“ говорить Христос. Ми доси не зрозуміли, що спасеніє душ в Христі, а не в попах та біскупах. — А попи о стільки суть попами о скільки проповідують евангеліє любови а ніколи більше. Нам се байдуже, ми сваримо ся! — Нас дві партії сварять ся меже собою, а лише попи одні і другі добре на тім виходять а що вже біскупы то і не говорити. Бо і якже? — Людоньки сварять ся і для себе не здобули єще ні одного будинку в Америці, який би мав вартість для народного громадянства; за те ми виставили около 200 церков з маєтками, що вартують пересічно по яких \$20.000 кожда; отже ми зложили вже круглих чотирь мільонів дол. на самі церковні реальності та будинки, але від того всего нам засі, се власність біскупів і попів. Ми отже до тепер в Америці маємо велике нічю.

Щож нам діяти?

А вжеж не треба, аби на се питанє відповідав аж цілий наш загаль в Америці. Ми тут не маємо політичної сили, аби ми мусили аж всі разом (спільними) силами творити для себе якийсь закон. — Ми підчинені американським вільним правам, які однак трактують як загаль так і кожду одиницю. Нам кождому з осібна треба обдумати наше положенє, потім лучити ся в товариства (гуртки) однодумців таї взяти ся до діла.

До якого діла?

Дальше буде.

Новинки.

— Марию Фармер засудив суд на кару смерти за убиство. Послїдна хвиля її життя призначена на день 29 марта с. р. Згинути має на електричнім кріслі. Се друга жінка в протягу десяти літ, що засуджена на смерть. Фармер попознила сумний і страшний морд і за се кримінальний суд видав її смертельний вирок, однак майже вся американська преса заговорила про се широко, удивляючи, що се сором для цивілізованої Америки, аби жінку карати такою самою мірою як мушину за злочин. Доводить що коли жінка фізично слабша від чоловіка, коли не вільно єї в політичних виборах брати участі, коли не вільно єї засідати на лаві законодавства, то несправедливо є, а навіть дико, судити жінку після законів які уло жили мушину.

Характер мужеского і женьского сьвіта значучо ріжнить ся між собою. Щоби судити жінку в таких важних випадках треба знати жіночу душу, отже бути жінкою. А коли судить ся єї після прав і характеру мушину, то се являєсь неправдивим судом. Отже суспільність стейту Нью-Йорку домагає ся у губернатора, щоб сей звніс кару смерти М. Фармера на доживотну тюрму. Коли відчитано єї декрет смерти, она не плакала, не ридала як сего сподівались; она дивилась блудно наперед себе і на всілякі питання мовчала мов камінь, і єї блїду мов трупа заведено в темниці дождати страшної кары. В тюрмі вона уперто мовчить, лише час від часу добуваєсь з єї грудий голос: My baby (мое дитя). У неї лишаєсь дволітній синок, якого не вільно єї більше бачити. Єї кормлять насильно

тай стережуть, щоб не заподїяла собі лиха. Кажуть, що вона не має вже доброго розуму, та колиб побачила дитину, єї розум вернув би ся. Не знати чи губернатор помилує єї, чи цивілізована Америка побачить на другий місяць новий добуток „своеї цивілізації“.

— Найменше дитя на сьвітї народилось в Педука, Кентукки, довжини 22 цалів, а ваги 20 унцій. Маціборок здоровий, з веселим очками, пропорційовально розвинений, а голову его можна заслонити шклом від годинки. Долоні з пальцями понад цаль довгї а стопи понад півтора. Куми ледви вдержали при христї таку особу, а родичі велїли его охрестити по імені „Вільям Тафт“.

Земля під нашу руску кольонїю в Тексас.

Хтоб хотів набути тану а добру землю в рускій кольонїї в Dundee, в повіті Archer за готівку або на сплату до 4 літ і довше.

Хтоб хотів по кількох літах праці на сїй землі збогатитись, як другі, зволить писати по близній інформації до: **A. Wala**, — Box 163, Fort Worth, Tex.

Вступайте в члени „Союза“ 10-долларові шери на сплату по долларови на місяць.

Пишіть на адресу: **„Sojuz“**, 166 E. 4th St., New-York.

РЕДАКЦІЯ „СОЮЗА“ пошукує людий, котрі занялиб ся збиранєм переділати і оголошенє до нашої часописі.

Близній інформації подаємо лїстовно.

Назвиска уповажнених аїєнтів будуть оголошені друком.

Руско-Українське віче в Ньюарку, Н. Дж.

Сим повідомляє ся всіх Вп. Русинів в Ньюарку, Н. Дж., і дооколичних містах, що дня 28-го Лютого 1909 р., відбуде ся

Руско-Українське Народне Віче

в галї під числом 255 Корт Стр., близько Вельмонт Евіню в Ньюарку, Н. Дж.

ПОРЯДОК ВІЧА:

1. Вступне слово
2. Вибір Президиї на час віча.
3. Руска еміграція і єї добуток в Америці.
4. Політичне положенє наших переселенців.
5. Руска народність і єї культура.
6. Робітниче питанє Русинів в Америці.
7. Про рускі організації.
8. Слово про руску церковну політику в Америці.
9. Дискусія над церковною організацією Русинів в місті Ньюарку.

Впв. Родимці зважать з повизпої програми, що се віче має на цілі дуже важні і пекучі справи до обговорення, тому уважаємо, що в інтересі буде кождого сьвідомого Русина і Русинки, відложити той день на се важне діло і прибути на віче хочби й з подальших міст а не лише з Ньюарку. Комітет постарав ся о добірних бесідників з Нью Йорку, Йонкере, Брукліна, Філадельфії, Ньюарку і рд. Прибувайте отже на віче.

Початок віча точно о 3-ій годині по полудни.
З достойним поважанєм КОМІТЕТ.

ЖУЛЬ ВЕРН.

В округ сьвіта в 80^{ти} днях.

(Дальше.)

Коли бутельки були вже порожні, Паспарту підняв ся і хотів відходити, щоби остеречи свого пана о скоршім від'їзді „Карнатика“, чим було назначено.

— Підждіть минутку — сказав Фікс, задержуючи його.

— Чого вам треба?

— Я хочу з вами серіозно поговорити.

— Серіозно поговорити? — повторив Паспарту допиваючи решту вина, що осталося в його шклянці. — Поговоримо завтра, а сьогодні мені не час.

— Останьтесь — сказав Фікс. — Діло іде о вашого пана.

При тих словах Паспарту поглянув бистро на свого бесідника. Вираз лица Фікса видалось йому чужим, однак він сів знова.

— Що хочете сказати? — запитавсь Паспарту.

Фікс положив свою руку на руку Паспарту і просив його говорити тихше.

— Ви знаєте, хто я є?

— Чорт вас побори! — сказав Паспарту.

— От я вам у всім признаюся.

— Не конечно! Я і так все знаю!... Ну, ну говоріть все-таки. Однак позвольте мені сказати, що ті панове надармо траплять ся.

— Надармо? — сказав Фікс.

— Як ви легко об тім говорите, видно, що ви не знаєте, о яку суму ходить?

— Як не знаю? О двацять тисяч фунтів.

— О пятьдесят-пять тисяч — скрикнув Фікс, давлячи руку Француза.

— Що! — заверещав Паспарту. Містер Фаг рішився на таке діло?... Пятьдесят-пять тисяч фунтів?... Ну тим більше не можна стратити ані минути — доповів він встаючи знова з місця.

— Пятьдесят-пять тисяч фунтів!... — продовжав Фікс, саджаючи знова Паспарту, забувши в перед замовити бутельку бренди. — Если мені удасть ся, то я получу два тисячі фунтів нагороди. Даю вам пять-сот, если мені поможете.

— Вам помагати? — Запитав Паспарту, вибалушивши очи.

— Так! ви можете помочи мені затримати пана Фага на кілька днів в Гонг-Конг.

— Фі, що се ви говорите — сказав Паспарту. — Як то, чи то еще мало, що ті пани посилають слідити за моїм паном, підозрівають його в його чесноті і хочуть еще ставляти йому перешкоди. Я прямо встидаюся за них.

— Але що ви хочете тим сказати? — запитав Фікс.

— Я хочу сказати, що се кривдяча нагість. Се все одно, як би витягнути гроші із кишени містра Фага.

— Сего ми хочемо — сказав Фікс.

— Але се по дурному, се цілковито по дурному! — скрикнув Паспарту, все більше і більше роз'ярений під діланем бренди, котру він пив, сам сего не знаючи. — Дженгельмени! Члени одного клюба ставляють такі лапки.

Фікс розумів його все менше і менше.

— Так то они такі, ті члени Реформ-Клюба! Знаєте містер Фікс, що містер Фаг чесний чоловік і коли іде о заклад, то він бажає виграти його законом дорогою.

— Але за кого ви мене держите? — запитав в кінці Фікс, дивлячись остро на розбурханого Француза.

— Чорт побори! Ви агент членів Реформ-Клюба, котрому припоручено контролювати подорож мого пана, що для него есть дуже образливим. Се так не гарно, що хотіть я давно о тім догадував ся, то еще йому о тім нічого не казав.

— То він нічого не знає? — живо запитав ся Фікс.

— Нічого! — відповів Паспарту, випорожняючи сьвіжий стакан.

Шпiон потягнув рукою по лобі. Незнайомість річи Паспартого було видним, але се еще більше мутило його план. Очевидно, що Паспарту говорив сумлінно і не був дорадником свого пана, чого Фікс найбільше міг боятися.

Хорошо! — подумав шпiон. — Если він не дорадник, то він мені поможе.

І шпiон рішив ся остаточно. У него і не було багато часу. Задержати містра Фага треба було конечно.

— Послушайте — сказав він рішучим голосом. — Я зовсім не той, за кого ви мене держите, я зовсім не агент членів Реформ-Клюба.

— От як — насмішливо заговорив Паспарту.

— Я шпiон і маю припоручене від уряду злученого королівства (Англій).

— Ви... шпiон!

— Так! Я маю се доказати. Тут мої інструкції.

Він виняв з портфелю письмо і подав його Паспартові.

І справді письмо було підписане директором центральної поліції. Паспарту здивував ся не мало і мовчки глядів в вічі Фікса.

— Заклад містра Фага, се тільки предложене, удач-

ка, на котру зловились ви і члени Реформ-Клюба. Йому потрібно було забезпечити себе і змити слід за собою.

— В чім-же діло? — закричав Паспарту.

— Слушайте! 28-го септембра сего року сталась крадіж в англійськiм банку на пятьдесят-пять тисяч фунтів штерлінгів. Треба було вилапати злодія і сі прикмети точно підходять в особі містра Фага.

— Ні, чорт побори! — закричав Паспарту і гримнув по столі своїм сильним кулаком. — Мій пан чесніша людина в сьвітi.

— По чім ви знаєте? Чи знались те ви його передше? Ви прийняли у него службу в сам день від'їзду і він виїхав поспішно, під безмисльним предложеном, без пакунку, увозячи зі собою більшу суму гроша в банкових білетах. І ви смієте твердити, що він чесний чоловік?!

— Так! так! — машинально повторив Паспарту.

— Чи ви хочете бути арештований, як його дорадник?

Паспарту хватив ся руками за голову. Йому помішалось цілком в голові. Він не смів поглянути на шпiона. Філяс Фаг, спаситель Ауди, хоробрый, великодушний пан — злодієм! І разом з тим який розлом. Паспарту старав ся відігнати підозріня, які роїлись в його умі. Він не хотів вірити в винуватість свого пана.

— Чого ви хочете від мене? — пробурмотів він здержуючись зі всіх сил.

— Діло в сім. Я слідив за містром Фагом до сеї пори, але еще не отримав приказу арештовання його. Потрібно, щоби ви задержали його в Гонг-Конг.

— Хто, я?...

— Тоді поділю ся з вами премією на два тисячі фунтів, яку маю дістати від англійського банку.

— Ніколи! — відповів Паспарту.

Він хотів встати, але не міг; сили і розум його опустили.

— Містер Фікс! — говорив він плентаючи язиком. — Если навіть все, що говорите — правда, если містер Фаг дійсно злодій, котрого ви шукаєте, хотіть я з тим не можу згодитись... я був... я у него на службі... Я знаю який він добрий, який великодушний... Зрадити його не можу — за жадні гроші... Я з иншої глини.

— Ви відказуетесь?

— Відказуюсь!

— Возьмiм, що я нічого не говорив — сказав Фікс — і випемо.

— Так! випемо!

Паспарту пняв все більше і більше. Фікс розумів, що його треба конечно розлучити з містром Фагом і постановив скінчити діло. На столі лежало кілька трубок набитих опіюмом. Одну з них Фікс підсунув Паспартові. Той взяв її, закурих, потягнув кілька разів і повалив ся під стіл, цілковито паний від наркотичного средства.

— Но, конець! — сказав Фікс, видячи цілковите оп'яніє Паспартого. — Тепер Фаг не буде знати, що „Карнатик“ скорше відіде, а хоті і поїде, то принайменше без сего проклятого Француза.

Він заплатив і вийшов з трактиєрні.

XX.

Фікс входить в безпосередні зносини з Філясом Фагом.

В часі сеї сцени, котра могла много пошкодити Фагови, він проходжував ся з містріс Аудою по англійськiм місті. Від тої пори, коли містріс Ауда згодила ся їхати з ним до Європи, він винен був подумати о всім, що потрібно було для такої далекої подорожи. Мущина міг подорожувати в округ сьвіта без якого небудь пакунка, но женщина не могла пускати ся в сьвіт при подібних умовах. Треба було постарати ся о все, що потрібно було для такої дороги і містер Фаг справив ся з сею задачею з звичайним собі спокоєм. На всі просьби і бесіди молоді женщины він відповідав одно і то само.

— Се в інтересі мого подорожовання, се входить в мою програму.

Они зробили покупки і вернулись в гостинницю на обід. По тім містріс Ауда змучена трохи довгою прогулкою пішла в свою квартиру.

Поважний дженгельмен заняв ся читанем цілий вечер „Times“ і „Illustrated London News.“

Если би він був зауважив, то був би здивував ся, длячого його слуга вечером не прийшов. Але знаючи, що корабель в Йокогаму відходить на другий день рано, то й не безспокоїв ся сею неприсутністю. На другий день Паспарту не явив ся на дзвонене містра Фага.

Ніхто не міг сказати, що подумав собі чесний дженгельмен, пізнавши, що його слуга еще не вернув ся. Містер Фаг задоволений був тим, що післяв за носітками і дав знати о тім містріс Авді.

Була осьма година рано, а приплив, котрим мав покористувати ся „Карнатик“ щоби вийти з затоки, слідував около пів десятої.

Принесли носітку, містер Фаг і містріс Авда сіли до неї а пакунок повезли за ними на тачках. За пів години були вже на порті і там довідав ся містер Фаг, що „Карнатик“ відплив вечером.

Містер Фаг надіяв ся знайти в оден час і пароход і свого слугу, а прийшло обійти ся без одного і другого.

(Дальше буде.)

I. САССЕНБАХ.

Сьвята Інквізиция.

(Дальше.)

Сьвідки і оборона.

В процесях еретиків, всякий драбуга і лотр міг бути допущений яко сьвідок в такім случаю, если сьвідчив против оскарженому. Если однак зізнання сьвідків були на користь оскарженого, то не мали найменшої вартости. Так само поступовано з родиною і родичі, супруги і діти могли взаємно себе оскаржувати о ересь. Такі сьвідоктв моли велике значіне. Уневиняючи зізнання були знов без найменшої вартости. В загалі жадано, щоби кождий хто підозрівав о ересь кого небудь з поміж своїх домових, доносив о тім сьв. офіцієм. Хто однак відкрив ересь поміж своєю родиною і не повідомить о тім, чинить себе співвинуватим і буде відповідно караний. Трафляли ся такі случаи, остро карано сина за тое, що післяв вітцеві трохи гроша на удержане, коли тойже ратував ся утечею до Швайцарії. Жаждучі крові духовні, що заборонювали сповняти природний обовязок дитини до родичів указують ся нам в правдивім сьвітлі, яко звіврята в людськiй шкiрі.

Коли запрошувано сьвідка, мусів він присягнути, що все тое, о що його будуть запитувати, заховає в тайні. Не ознакомлено його зі справою, так як чинить ся се по других судах, але ставлено йому загальні питання, чи не чував або видав щось такого, що противить ся або хотіть в части не годить ся з католицкою вірою або правами інквізиційними. Дарилося дуже часто, що сьвідок не знаючи о яку особу або справу ходить, пригадував собі такі річи, котрі не мали найменшої звязи з давним случаем, але вказували інквізиторам другі не знані особи. Подібні зізнання були дуже пожадані і витягано від сьвідка все, що тільки можна було довідати ся. В той спосіб приготовлено нову жертву. Коли знова не довідали ся нічого від сьвідка, тоді заявляли йому менше більше причину, для котрої зістав завізваний.

Оскарженому не говорили про назвиска сьвідків і тоже не представляли їх. Таким робом не міг він знати, хто зізнавав проти него, як також, чи було правдою се, що йому судия представляв, яко яко зізнане сьвідків. Если случайно заходив якийсь сумнів що до особи оскарженого, то давали сьвідкови спосібність бачити його, або через дірку в стiні, або через шпару в дверях. Часто прибирано сьвідків в маску і довгу шату до стiп і припроваджувано до оскарженого. Укривано тоже або перекручувано такі факти, з котрих оскаржений міг би відгадати сьвідків. Легко додумати ся, які наслідки мало подібне поступоване. Если три особи записали ся о сьв. згубу, то оскаржений був згублений. Если одна з них заденуциювала а дві були сьвідками, то згідність тих трьох осіб цілковито вистарчала до осудження оскарженого. Яке же міг боронити себе оскаржений? Скоро переконано ся що сьвідки не говорять все, що знають, застосовувано взглядом них тортури. Таке поступоване зі сьвідками є впрост нечуваною річею. Оборона, на яку позволяли оскарженому була справдішною комедією. Інквізитор вичнавав оборону з поміж урядників сьв. офіцієм, оборонця міг розмавляти з оскарженим і то в присутности інквізитора. Оригінальні акта процесу не доходили до рук оборонці, тільки витяг, в котрім не було споминки о прихильних зізнаннях сьвідків. Оборонця мусів приречи, що розглянувши справу, тоді тільки буде боронити оскарженого, наколи його узнасть за невинного, ужие однак всяких средств, аби допровадити його до признання ся. Скоро адвокат, що сам належав до сьв. офіцію, переконав ся, що оскаржений є справді еретиком, мусів відступити від оборони. Оскаржений і так не дізнавав через тое великої кривди, позаяк адвокат після висше згаданих умови, не приносив жадної користи. Його головна цінність могла полягати тільки на тім, щоби помагати оскарженому позбутися ся сьвідків. Одиним поводом не прийняття сьвідків була тільки підста і з того не було великої користи, бо імена сьвідків позіставали не знані. Коли переслідоване наступило задля обмови, то правдивий ворог зіставав укритий а посилав других сьвідків, о котрих оскаржений навіть не додумав ся. Если донос повстав з фанатизму, забобонів, закидів сумліня або помилки, то виступали такі сьвідки, котрим оскарженні не мав що до закиду. Коротко сказавши, ціле поступоване інквізиторів було обчислене на то, щоби в кождім случаю оскарженого узнати виноватим а не на тое, щоби викрити правду.

Тортири.

Інквізитори не вдовольали ся еще тим, если оскаржений відповідав підчас слідства на всі питання. Они хотіли знати більше і тому звичайно застосовували тортури. Тим способом довідали ся про все, що тільки хотіли, а неже тортурований для укорочення мук признавав ся все, о що його оскаржувано.

Щоб викликати тим прикріпше вражінє, они приготовляли приряди до тортуровання.

(Дальше буде.)

І сьміяти ся не треба табо і плакати нема пощо.

Стара повитуха „Свобода“ в ч. 5. вельми ликує, що щасливо перейшов порід нової правдиво грецько-католицької часописи „Душпастирь“. Подібно як галицький жид на ярмарку захвалює Іванови стару, без-зубу кобилу, так і бабуня не годна перехвалити, який то гарний, мудрий хлопця етимологічно-українсько-езуїтського гр.-кат. князя церкви. Найбільш хвалить ся і звертає увагу загалу на урядові оповіщення гр.-кат. канцелярії (не знати тільки котрої канцелярії) в Філадельфії, Па. — Ось і оно:

„Ч. 5. 1909. — Понеже всі три гр.-кат. ординарії від довшого вже часу жадають, щоби заслати їм точний виказ тих Русинів, походять з Галичини, які в Америці відступили від своєї гр.-кат. церкви — звизає ся отсим всіх гр.-кат. отців, аби виготовили такі викази найдальше до кінця марта 1909 року. В тих виказах треба подати імя і назвиско перейшовших на схизму як також і тих, що беруть участь в схизматичних богослуженнях, або приймають сьв. Таїнні у схизматиків, тож, місце походження тих Русинів, то є село і повіт у старім краю. — Викази ті зволить Вс. Духовенство переслати до єпископської канцелярії в Філадельфії, Па.“

В нашім селі жив придурковатий дід Максим. Він що правда мало мішав ся в розговори, але як щось втяв, то таке, як то у нас кажуть: „пришій кобилі хвіст.“ А на другім кінці села жила собі славна танечниця груба Горпина. Люди кажуть що не припадають собі, щоб она опустила була коли мунуку в корчмі. Часами довго приходило ся їй ждати поки який парубок взяв єї у танець, та коли і для неї щасте блеще, тоді з цілою пристрасцю кидалась у вир танечний і що раз оберне ся, то або кого штурхне або посудино стовче або дитині на боєу погу стане а все школу зробить.

Читаючи перші послання мудрого князя, пригадає ся старий придурковатий дід Максим, а Горпина пригадалась аж по прочитанню сего урядового оповіщення ч. 5. Князь наш мало коли має нагоду гуляти, але вже як розмахнаєсь, то клене проклинає, виклинає, страшить, шпюнує — і люди дивують ся та не хотять вірити що то князь слуг божих так по християнські і після прикладу Христа поступає, того Христа, котрий учив найбільшої покори і любови не тільки до своїх, але і до ворогів.

А стара відьма „Свобода“ при тім пекельнім танці ще і на басах тне, та сама „Свобода“ що давнішим роками залицалась з радикалами та поступовцями, та сама „Свобода“ що кидала громи на російського царя і всіх чиновників, що кричала за толеранцією свободи совіс-тв в Росії, що боронила го-тих Жидів з Росії, та с-вобода „Свобода“ що похваляла анархісти Чолгоша, ба-

сує тепер оповіщення князя та ще і таке присьміє:

„Пришов єпископ, справив церковні уюрядують ся і торговане вірами мусить також устати. Днесь переходячи на схизму всякий може бути певний, що його імя буде записане в його парохії в старім краю. Він вернувшись до вітчизни уже сего не буде міг затаїти, про сєй перехід будуть усі знати. І щож з того? З того випде таке, що такий чоловік поміж своїми рідними, серед своєї найблещої родини буде вічно ходити з пятном Каїна на своїм чолі. Після прав католицької церкви йому відмовить ся усяких духовних допомог. В годині його смерті не внесуть його до церкви, не задзвонять в дзвони, не поховать на католицькій цвинтарі. Бо він відступник і зрадник своєї віри!“

І чи він в останній хвилині свого життя не кине прокломом на несовісних агентів і звідників? Чи вони що йому допоможуть в Галичині?... Ні!... На цілу Галичину царо-славна церква є одна одинока тільки при російським конзуляті у Львові, — „независимих“ вертепів ніде зі сьвічкою не дайде. І до кого такий чоловік тоді зверне ся? Гр.-кат. парох йому відмовить послуху, бо він буде мав його імя, що більше йому не вільно навіть буде дати помочи відступникови, бо за се сам наразив би ся на суспендацію. А усякі Бодруги, Косові „Союзи“, „Сьвѣти“, Немолювські, Товти, Платони і т. д. і т. д. будуть далеко. Вони і пальцем не кивнуть, щоб йому помочи. І такий згине не як чоловік, згине кривавими слезами, плачучи на свій нерозум, проклинаючи тих, що завели його на манівлі.“

Щоби зрозуміти єзуїтський підступ і пізнати їх круті дороги, треба часом і не жалувати шустку на Душпастири. Для тих, що дістали ту отруу єзуїтську вистарчить поради, щоб прочитали собі на стороні 10 між всьминою: „Чим стоїть православна, російська церква?“ Для тих однак, що не мали „щастя“ його бачити, подаю, що там пише ся: є там згадано за толеранційний указ сего розпоряджене, яке надавало свободу совісти всім горожанам російської імперії. Указ сей оповістив був цар Николай II. дня 17-цвітня 1905 р. підчас війни Росії з Японією.

Від оголошення того указу стратила державна російська церква около пів мільона вірних, які перейшли будьто на латинство, будь то до різних сект, які витворились в нутр російської православної або перейшли навіть на турецьку віру. Таким станом річи затревожив ся „Сьвятіший Синод“ і щоби ратувати російську церкву перед таким масовим відступством, він оноді в віроісповідній комісії Думи депутат Исполатов поправку до віроісповідного закона в тім напрямі, аби поліційними средствами не допускати православних до переходу на інші віри. Іменно

постановляє ся поправка, що ті особи, котрі хотять покинути православну церкву, мусять піддавати ся через сорок день „наставленіям“ православного батюшки, а на випадок, колиб яка особа заміряюча перейти на інше віроісповідане не хотіла приходити добровільно на такі „наставленія“ має поліція спроводити єї на силу. — Днесь навіть турецька конституція заповручає свободу совісти, а російське православіє не може так обійти ся без поліційного параграфу і нагайки... Справді що варта ся російська церква, коли треба уживати аж таких драстичних способів, щоби она не розлазилась.“

Ось як по єзуїтські (бо дутного слова на високій степені безличности годі найти) поступає собі наш дорогий міспонарчик американський „Душпастирь“. Відкликне ся навіть на Туреччину, всказуючи там свободу совісти, а втім самим чепді на стр. 8 старає ся нашого мужика переследувати за свободу совісти. І то не думайте що в Росії, Туреччині, то такі тут на вільній землі Вашингтона. Чудно Душпастиреви, що вартає російська православна церква, наколи уживає таких драстичних способів, а чимже ріжнить ся і гр.-кат. церква і що она вартає, если в Америці іде она слідом православної церкви в Росії. Там там деспотизм а тут вільна республіка. Хибаж сє вже останнє средство щоб греко-католицизм не розліз ся.

Та не стаю я тут в обороні православя тільки хочу читачів заставити думати ще і над іншими точками а головно чи корисним є для нашого життя-буття, що Душпастирі вічно грають на наших чутливих нервах і страхають нас, та чи зможемо ми розввяти ся економічно національно і політично будучи під впливом таких опікунів.

(Дальше буде.)

Дрібні оголошення:

Як пошукуване знакомих, оголошення балів, представлень і т. п., друкуємо в „Союзі“ по ціні 25 цент. за оден раз. Гроші треба посылати наперед.

ДУЖЕ КРАСНА КНИЖОЧКА з многими образками про життя і муки нашого Спасителя Ісуса Христа є до набути у:

V. Sarych,
166 E. 4th St., NEW YORK.
Ціна з пересилкою 15 цт.
Спішіть з замовленнями бо наклад невеликий.

Хто хоче мати гарні „ДУХОВНІ ПІСНИ“ в шкіряній оправі і книжочку „СЕРЦЕ ЧОЛОВІКА“ з 10 красними образками, нехай пише на адрес: **Rev. J. A. Kolesnikoff,** 426 King Street, E. Toronto, Ont. Canada. Ціна Пісень \$1.00, а „Серце Чоловіка“ 15 центів.

Вже випшов з друку **Збірник Радикальних і Січових пісень.** Ціна одного примірника 15 центів. За 1 долар висплавимо 8 примірників. Адресувати так:

J. Sluzar,
435 East 6th St., New York.

„Союз“ самостійна народна часопись, видає **інкорпорована Спілка на уділах з запорукою 5.000 дол.** Спілка ручить і запевняє, що часопись наша буде виходити точно кожного тижня в четвер, буде сміло і безсторонно боронити інтереса американських Русинів, і що всякі справи, котрі входять в обем редакції і читателів, буде залагоджувати сумлінно і точно.

Близні ірформації інтересованним подає редакція „Союза“, під ч. 166 E. 4th Street.

Уділова Спілка „Союз“ не огранічує співробітників і кожного щирого і охочого Русина прийме радо в свій круг. Уділи на часопись і друкарню 10 долларів. Передплатникам „Союза“ уділи в случаю потреби даємо на сплату — лише оден доллар місячно.

СІЧ ІДЕ! Народна драма в 3-ох діях. Ціна 40 сот. Висилає ся що найменше 5 прим. за 2 корони — 50 цт. М. Грабчук, Чернівці, ул. Паньська 18.

Просить ся всіх інтересуючих читателів, щоб всякі правдиві вісти в їх околицях як: про життя і рух Русинів, добру роботу і т. п. надсилали до нашої редакції, а тим самим спричиняють ся до більшого заінтересованя нашої часописи.

Редакція радо поміщує дописи, що дотичуть ся життя нашого народу, як також розвідки вольної теми, окрім дописей о особистих нападах і інтригах не угрунтованих важнішими причинами.

Календарі „ЖОВІРА“
і други
НА РІК 1909
по 30 центів в почтових марках.
Купуйте у:
M. J. MURIN,
326 Nepperman Ave.
Yonkers, N. Y.

Telephone: 1686 Orchard.

Dr. Edward John Bero,
РУССКИЙ І ПОЛЬСКИЙ
ЛІКАР

Урядові години: Від 8 до 10 рано,
" " " 1 " 2 попол.
" " " 6 " 8 вечер.
В неділю отворено до 12 в полудне.

58 East 7th Street,
Betw. 1st & 2nd Ave., NEW YORK.

Братя Русини! Наша дватцятлітня діяльність на Американській землі, наша дватцятлітня праця між Славянами, наше дватцятлітнє існуванє, підчас якого вище сто мільон долларів перейшло через наші руки, є найбільшим доводом що фірма

P. V. ROVNIANEK & CO.,
є сполagliвою, сталою, чесною і довіря гідною.

ЕСЛИ посилаете гроші до краю, хочете уложити гроші до банку на процент, хочете купити або визинити заграничні гроші, Если потребуєте шіфкарти до краю або з краю сюди; Если маєте до вирішення спадковій справі в старім краю або тут; Зголосіть ся з повним довірем на сталу, сполagliву фірму, **найстарший християнсько-славянський банківний, і нотаріальний заклад в Америці:**

Листи адресуйте на котру пєбуть з наших канцелярій:

P. V. Rovnianek & Co.,
25 Ave. A, New York, N. Y.
612-614 Grant St., PITTSBURG, PA.
305 N. Water St., CONNELLSVILLE, PA.
В Бремен маємо своїх заступців: Кареш і Стоцкий.

Илия Розенталь
Руский адвокат, 13 ПОВЕРХ
E. ROSENTHAL,
302 Broadway, New York.

УДІЛОВА ДРУКАРНЯ „СОЮЗ“
166 E. 4th Street, New York, City
принймає всякі роботи, що входять в обем друкарської праці.
Припоручену роботу виконує ся на час і по можливо низькій ціні.
Принймає ся також замовлення з провінції.
Поручаємось
В. Сарич, Завідатель.

DR. RICHTER'S PAIN-EXPELLER
Чи Ви нездібні до праці?
Спробуйте **PAIN-EXPELLER.**
Він принесе Вам скору полєкху майже зараз по першій натертю. Він подає знамениті услуги при ревматизмі, невралгії, подагрі, звихненнях, потовченнях і усьх делєгивностях, котрі лічїть ся сьильно ділаючи лікарством.

Дістати можна у всьх аптеках по 25 і 50 центів.
F. AD. RICHTER & CO.,
215 Pearl St., New York.

Tel. 1700 Orchard.
Dr. I. C. WEINZWEIG
ДЕНТИСТА
66 Second Avenue,
Betw. 3d & 4th St., NEW YORK.
Ліченє зубів без болю після найновішньої методи. **Вставленє \$3.00.**
Письменна гаранція, найлучше заобходженє єн.
Години урядові: Від 9 рано до 8 вечером; в неділю від 9 рано до 3 по полудні.

— Читайте одиноку самостійну часопись „Союз.“

„Магазин убрань“
М. БАРОНСКОГО.
Продає готові убраня по низьких цінах, притім кожний може розмовитись своєю рідною мовою так, що віколи не може бути обдурений, а кожде закуплене убрание гварантує фірма.
M. BARONSKY,
109 Canal St., New York.

— Ширіть від хати до хати одиноку самостійну часопись посьвячену виключно для американських Русинів.